Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 30 maj 2013*

”Artikel 107.1 FEUF — Statligt stöd — Begreppet statliga medel — Begreppet statens ansvar — Branschorganisationer inom jordbruket — Godkända organisationer — Gemensamma åtgärder som dessa organisationer beslutat i yrkesgruppens intresse — Finansiering genom avgifter som nämnda organisationer infört frivilligt — Myndighetsbeslut genom vilket dessa avgifter gjorts obligatoriska för samtliga yrkesutövare i en viss produktionsgren inom jordbruket”

I mål C-677/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, som framställts av Conseil d’État (Frankrike), genom beslut av den 28 november 2011 som inkom till domstolen den 29 december 2011, i målet

Doux Élevage SNC,

Coopérative agricole UKL-ARREE

mot

Ministère de l’Agriculture, de l’Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l’Aménagement du territoire,

Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF),

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. von Danwitz samt domarna A. Rosas, E. Juhász (referent), D. Šváby och C. Vajda,

generaladvokat: M. Wathelet,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 november 2012,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Doux Élevage SNC, genom P. Spinosi, M. Massart och D. Lechat, avocats,

— Coopérative agricole UKL-ARREE, genom P. Spinosi, avocat,

* Rättegångsspråk: franska.

— Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF), genom H. Calvet, Y. Trifounovitch, C. Rexha och M. Louvet, avocats,

— Frankrikes regering, genom E. Belliard, G. de Bergues, J. Gstalter och J. Rossi, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom B. Stromsky och S. Thomas, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 31 januari 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 107.1 FEUF om statligt stöd, särskilt begreppet statliga medel i bestämmelsen.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Doux Élevage SNC och jordbrukskooperativet UKL-ARREE, vilka är jordbruksföretag som är verksamma inom produktion och uppfödning av kalkoner, och å andra sidan de behöriga nationella myndigheterna, angående giltigheten av ett beslut genom vilket nämnda myndigheter på ett tvingande sätt har utvidgat ett avtal som ingåtts inom ramen för den branschorganisation som representerar nämnda produktionsgren, genom vilket det har införts en avgift för att finansiera gemensamma åtgärder som beslutats av organisationen, till att omfatta samtliga yrkesutövare inom den produktionsgrenen.

Fransk rätt

3 Genom lag nr 75-600 av den 10 juli 1975 om branschorganisationer inom jordbruket (loi relative à l'organisation interprofessionnelle agricole) (JORF av den 11 juli 1975, s. 7124) (nedan kallad lag nr 75-600) har införts ett branschsamråd inom jordbrukssektorn, i den meningen att de olika yrkesorganisationer, allmänt kallade ”grupper”, som är mest representativa för en viss produktionsgren kan gå samman i en branschsammanslutning. Bestämmelserna i lagen har kodifierats i lagen om jordbruk och havsfiske (code rural et de la pêche maritime) (nedan kallad jordbrukslagen) vars relevanta bestämmelser, i den lydelse som var tillämplig på de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, återges i det följande.

4 I artikel L. 611-1 föreskrivs följande:

”Ett högsta råd för inriktning och samordning av jordbruks- och livsmedelsekonomin, bestående av representanter för de berörda ministrarna, för jordbruksproduktionen, bearbetningsindustrin och marknadsföringssektorn avseende jordbruksprodukter, för livsmedelshantverket och den fristående handeln med livsmedel, för konsumenter och godkända miljöskyddsföreningar, för jordbruksägarna och för de fackliga organisationer som representerar anställda inom jordbruket och livsmedelsindustrin, ska delta i fastställandet, samordningen, genomförandet och utvärderingen av politiken för produktionsinriktning och organisation av marknaderna.

Rådet är behörigt i fråga om all jordbruks-, livsmedels-, agroindustri- och skogsproduktion.

…”

5 I artikel L. 632-1 föreskrivs följande:

”I. – Sammanslutningar som på eget initiativ bildats av de yrkesorganisationer som är mest representativa för jordbruksproduktionen och, i förekommande fall, för bearbetning, saluföring och distribution kan godkännas som branschorganisationer av den behöriga förvaltningsmyndigheten efter utlåtande av högsta rådet för inriktning och samordning av jordbruks- och livsmedelsekonomin, antingen på nationell nivå eller inom ett produktionsområde, för en bestämd produkt eller produktgrupp om de, i synnerhet genom slutandet av branschavtal, har följande parallella mål:

— Att fastställa och främja avtalsåtgärder mellan sina medlemmar.

— Att bidra till förvaltningen av marknaderna genom en förhandsgranskning av marknaderna, genom en bättre anpassning av produkterna i kvantitativt och kvalitativt hänseende och genom marknadsföring av dem.

— Att stärka livsmedelssäkerheten, särskilt genom produkternas spårbarhet, i användarnas och konsumenternas intresse.

Branschorganisationerna kan även eftersträva andra mål, däribland följande:

— Att främja upprätthållandet och utvecklingen av sektorns ekonomiska potential.

— Att främja utvecklingen av andra värden hos produkterna än livsmedelsaspekten.

— Att delta i internationella utvecklingsåtgärder.

...

II. – Endast en branschorganisation per produkt eller produktgrupp kan godkännas. Om det finns en godkänd nationell branschorganisation ska de regionala branschorganisationerna anses utgöra enheter inom den nationella branschorganisationen, inom vilken de ska vara representerade.

…”

6 I artikel L. 632-2-I föreskrivs följande:

”Branschorganisationer får endast godkännas om deras stadgar innehåller bestämmelser om utseende av ett förlikningsorgan för tvister som kan uppkomma mellan branschorganisationer som är medlemmar vid tillämpning av branschavtal

...

De godkända branschorganisationerna kan rådfrågas om sådana inriktningar och politiska åtgärder för produktionsgrenar som rör dem.

De ska bidra till genomförandet av ekonomisk politik på nationell nivå och på gemenskapsnivå nivå och kan åtnjuta prioritet vid tilldelning av offentligt stöd.

För att kunna fullgöra sina uppgifter kan de som medlemmar ta upp organisationer som representerar konsumenterna och de anställda i företag inom sektorn.

Villkoren för godkännande och återkallande av godkännande av branschorganisationer ska fastställas genom dekret, efter hörande av Conseil d’État.”

7 Tredje stycket i artikel L. 632-2-I i lag nr 75-600 har upphävts genom lag nr 2010-874 av den 27 juli 2010 om modernisering av jordbruket och fisket (loi de modernisation de l'agriculture et de la pêche) (JORF av den 28 juli 2010, s. 13925), som antogs efter det att de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen hade ägt rum.

8 Artikel L. 632-2-II i lag nr 75-600 har följande lydelse:

”Avtal som ingås inom en av de branschorganisationer som har godkänts avseende en specifik produkt … och vilka har till syfte att anpassa utbudet till efterfrågan får inte medföra begränsningar av konkurrensen …

Dessa avtal ska antas enhälligt av de yrkesgrupper som är medlemmar i branschorganisationen i enlighet med artikel L. 632-4 första stycket …

Nämnda avtal ska, så snart de ingåtts och innan de börjat tillämpas, anmälas till jordbruksministern, finansministern och konkurrensmyndigheten. Ett meddelande om att avtalen ingåtts ska publiceras i *Bulletin officiel de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes*.

…”

9 Artikel L. 632-3 har följande lydelse:

”Avtal som ingås inom ramen för en godkänd branschorganisation kan, för en bestämd period, av den behöriga förvaltningsmyndigheten helt eller delvis utvidgas, om de genom standardavtal syftar till kampanjöverenskommelser och gemensamma åtgärder eller avser ett gemensamt intresse vilka är förenliga med allmänintresset och den gemensamma jordbrukspolitiken, varvid de särskilt ska främja följande:

1 Kunskap om utbud och efterfrågan.

2 Anpassning och reglering av utbud.

3 Genomförande, under statlig kontroll, av bestämmelser om utsläppande på marknaden, priser och betalningsvillkor. Denna bestämmelse ska inte tillämpas på skogsprodukter.

4 Produktkvalitet. Det kan, för detta ändamål, i avtalen bland annat anges att det ska utarbetas och genomföras kvalitetsnormer och bestämmelser om definition, förpackning, transport och presentation, vid behov fram till detaljhandelsförsäljningen av produkterna. För kontrollerade ursprungsbeteckningar kan det i avtalen bland annat anges att förfaranden för kvalitetskontroll ska genomföras,

5 Kontakter mellan branscher inom den aktuella sektorn, bland annat genom att det fastställs tekniska standarder, program för tillämpad forskning, experimentering och utveckling och genom att det görs investeringar inom ramen för sådana program.

6 Information om produktionsgrenar och produkter samt marknadsföringen av dessa på nationella och internationella marknader.

7 Kollektiva åtgärder i syfte att motverka risker och osäkra faktorer som har samband med produktion, bearbetning, saluföring och distribution av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

8 Bekämpning av skadliga organismer i den mening som avses i artikel L. 251-3.

9 Utveckling av andra värden hos produkterna än livsmedelsaspekten.

10 Deltagande i internationella utvecklingsåtgärder.

11 Utveckling av avtalsförhållanden mellan medlemmarna bland de yrkesgrupper som är representerade i branschorganisationen, bland annat genom att det i det i standardavtalen införs standardklausuler om åtaganden, villkor för prisfastställelse, leveransplaner, avtals giltighetstid, principen om minimipris, metoder för översyn av försäljningsvillkor vid stora variationer i priserna på jordbruksråvaror, samt om åtgärder för kvantitetsreglering i syfte att anpassa utbudet till efterfrågan.”

10 Artikel L. 632-3 i lag nr 75-600 har, genom antagandet av lag nr 2010-874 av den 27 juli 2010, fått följande lydelse:

”Avtal som ingås inom ramen för en godkänd branschorganisation kan, för en bestämd period, av den behöriga förvaltningsmyndigheten helt eller delvis utvidgas, om de genom standardavtal syftar till kampanjöverenskommelser och gemensamma åtgärder eller avser ett gemensamt intresse vilka är förenliga med allmänintresset och Europeiska unionens lagstiftning”.

Den efterföljande formulering som tidigare fanns i denna artikel har tagits bort.

11 I artikel L. 632-4 i lag nr 75-600 föreskrivs följande:

”Utvidgning av sådana avtal förutsätter att avtalsbestämmelserna, genom enhälligt beslut, antas av de yrkesgrupper som är representerade i branschorganisationen. För avtal som endast omfattar en del av de yrkesgrupper som är representerade i nämnda organisation behöver enhällighet endast föreligga beträffande dessa yrkesgrupper, under förutsättning att ingen annan yrkesgrupp har något att erinra mot detta.

...

När en utvidgning har beslutats blir avtalsbestämmelserna bindande, inom det aktuella produktionsområdet, för samtliga medlemmar inom de yrkesgrupper som branschorganisationen omfattar.

Den behöriga myndigheten ska handlägga branschorganisationens ansökan om utvidgning inom två månader från det att den mottagits. Om den inte har meddelat sitt beslut vid fristens utgång ska ansökan anses ha beviljats.

Ett avslag på ansökan om utvidgning ska motiveras.”

12 I artikel L. 632-6 föreskrivs följande:

”De godkända branschorganisationer som avses i artikel L. 632-1 och L. 632-2 får av samtliga medlemmar inom de yrkesgrupper som de omfattar ta ut avgifter som följer av de avtal som utvidgats enligt det förfarande som fastställs i artikel L. 632-3 och L. 632-4 och som, trots sin tvingande karaktär, alltjämt ska anses vara privaträttsliga fordringar.

...

Avgifter får även tas ut på importerade produkter enligt villkor som fastställs i dekret. På begäran av mottagande branschorganisationer ska dessa avgifter tas ut som tull, på deras bekostnad.

Dessa avgifter utesluter inte skatteliknande avgifter.”

13 Artikel L. 632-8-I har följande lydelse:

”Godkända branschorganisationer ska varje år redovisa sin verksamhet för de behöriga förvaltningsmyndigheterna och tillhandahålla

— räkenskapshandlingar,

— en verksamhetsrapport och föreningsstämmoprotokoll, och

— en sammanställning över tillämpningen av varje utvidgat avtal.

De ska förse de behöriga förvaltningsmyndigheterna med alla handlingar som dessa har begärt för utövandet av sin kontrollbefogenhet.”

14 Den behöriga förvaltningsmyndigheten godkände genom beslut av den 24 juni 1976 (JORF av den 26 augusti 1976, s. 5143) Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF) (branschorganisationen för fransk kalkon), en privaträttslig sammanslutning utan vinstsyfte, som branschorganisation för jordbruksindustrin enligt lag nr 75-600. CIDEF omfattar fyra yrkesgrupper, nämligen ”produktion”, ”kläckning och import av kläckägg och stammar”, ”slaktning och bearbetning” och ”foder”.

15 I artikel 2 i CIDEF:s stadgar anges följande:

”[CIDEF har] till syfte

— att samla alla yrkesmässiga initiativ för att organisera och reglera kalkonmarknaden,

— att för detta ändamål införa ett system med statistikinformation för att stadigvarande informera yrkesutövarna om inrättandet av besättningar, om slakterier, lager, utrikeshandel, hushållens och de lokala myndigheternas konsumtion,

— att reglera produktionen och kalkonmarknaden genom åtgärder avseende volymer för utbud och efterfrågan,

— att anskaffa nödvändiga ekonomiska medel,

— att göra det obligatoriskt att ingå skriftliga avtal för tillhandahållandet av produkter och tjänster mellan näringsidkare (branschorganisationen ska föreslå formulär för ramavtal),

— att vara samtalspartner till instanser på nationell nivå och på gemenskapsnivå för alla kalkonrelaterade frågor som är gemensamma för yrkesgrupperna,

— att inom ramen för EEG upprätta närmaste möjliga samråd med yrkesgrupperna för kalkonproduktion i avtalsländerna,

— att ta alla initiativ till att lösa tekniska problem och, bland annat, att utföra de tester som är nödvändiga, och

— att för alla eller delar av yrkesgrupperna inom produktionsgrenen fjäderfäkött, oavsett produkt, säkerställa utförandet av tjänster inom områden där det finns ett gemensamt intresse. Branschorganisationen ska svara för utförandet av dessa tjänster genom skriftliga avtal. Deras finansiering ska bokföras separat och får inte leda till att CIDEF tar ut någon avgift som har gjorts obligatorisk enligt artikel L. 632-6 i jordbrukslagen.”

Målet vid den nationella domstolen, dess bakgrund och tolkningsfrågan

16 CIDEF har genom ett branschavtal som ingicks den 18 oktober 2007 infört en branschavgift, som tas ut av var och en av medlemmarna inom de yrkesgrupper som är representerade i CIDEF. Avtalet ingicks för en period av tre år. Avtalet kompletterades genom ett tillägg, som ingicks samma dag, i vilket avgiftsbeloppet för år 2008 fastställdes till 14 euro för 1 000 kalkonkycklingar. Genom två beslut, som antogs den 13 mars 2008 (JORF av den 27 mars 2008, s. 5229 och av den 1 april 2008, s. 5412), utvidgade de behöriga ministrarna branschavtalet för en period av tre år och avtalstillägget för en period av ett år. Genom ett nytt tillägg till ovannämnda branschavtal, som ingicks den 5 november 2008, beslutade CIDEF att branschavgiften skulle vara oförändrad för år 2009. I enlighet med artikel L. 632-4 fjärde stycket i jordbrukslagen utvidgades detta avtalstillägg genom ett underförstått beslut om beviljande av den behöriga myndigheten av den 29 augusti 2009, som offentliggjordes genom ett meddelande från den behöriga ministern, publicerat den 30 september 2009 (JORF av den 30 september 2009, s. 15881).

17 Bolaget Doux Élevage SNC, som är ett dotterbolag inom Douxkoncernen, och jordbrukskooperativet UKL-ARREE yrkade vid Conseil d'État att det underförstådda beslutet om utvidgning av avtalstillägget av den 5 november 2008 – ett beslut som ska anses vara meddelat den 29 augusti 2009 till följd av förvaltningens passivitet med avseende på ansökan om utvidgning av tillägget – och det meddelande genom vilket beslutet offentliggjordes skulle ogiltigförklaras. De gjorde gällande att den branschavgift som fastställts genom avtalstillägget av den 5 november 2008, vilken utvidgats och gjorts obligatorisk för alla samtliga yrkesutövare inom branschorganisationen genom nämnda beslut, hade inslag av statligt stöd och att beslutet följaktligen först borde ha anmälts till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 108.3 FEUF.

18 Conseil d'État bedömde, mot bakgrund av domen av den 15 juli 2004 i mål C-345/02, Pearle m.fl. (REG 2004, s. I-7139), och i enlighet med fast rättspraxis, att de avgifter som införts av de godkända branschorganisationerna, allmänt kallade ”frivilliga obligatoriska avgifter”, för att finansiera gemensamma åtgärder som beslutas av dessa organisationer, samt de myndighetsbeslut genom vilka dessa avgifter gjorts obligatoriska för samtliga yrkesutövare inom den aktuella produktionskedjan, inte omfattades av begreppet statligt stöd.

19 Efter det att vissa anmärkningar framställts av Cour des comptes anmälde emellertid den franska regeringen till kommissionen, av rättssäkerhetsskäl, ett ramprogram av åtgärder som skulle kunna vidtas av branschorganisationerna, och bifogade tio avtal som ingåtts av de mest betydande branschorganisationerna. Kommissionen ansåg i sitt beslut av den 10 december 2008, Statligt stöd N 561/2008 (K(2008) 7846 slutlig), med hänvisning till domen i det ovannämnda målet Pearle m.fl., att de aktuella åtgärderna omfattades av begreppet statligt stöd. Kommissionen konstaterade emellertid att finansieringen av dessa åtgärder inte föranledde någon erinran i förhållande till systemet med den gemensamma organisationen av marknaden och att åtgärderna inte riskerade att påverka handeln i negativ riktning i en omfattning som stred mot det gemensamma intresset, och drog härav slutsatsen att de kunde omfattas av det undantag som föreskrivs i artikel 107.3 c FEUF. Kommissionen gjorde en liknande bedömning i två senare beslut. Alla dessa beslut är föremål för talan om ogiltigförklaring, i mål som för närvarande pågår vid tribunalen, som väckts av såväl Republiken Frankrike som de berörda branschorganisationerna.

20 Conseil d'État har först påpekat att branschavtalet av den 18 oktober 2007 antogs genom ett enhälligt beslut av de fyra yrkesgrupper som är representerade i branschorganisationen och att beslutet att, utan ändring av avgiftsbeloppet, förnya branschavgiften för år 2009 också fattades enhälligt av dessa fyra yrkesgrupper. Conseil d'État har därefter konstaterat att det i avtalstillägget av den 5 november 2008 finns en uttömmande uppräkning av de åtgärder som kunde finansieras genom den branschavgift som CIDEF tog ut för år 2009. Dessa åtgärder består av specifika kommunikationsåtgärder för kalkonkött ”som syftar till att förbättra anseendet och främja försäljningen”, gemensamma åtgärder för marknadsföring av fjäderfäkött, åtgärder för externa kontakter, representation vid franska och

europeiska förvaltningsmyndigheter och deltagande i Europeiska fjäderfäsammanslutningen, utförande av konsumentundersökningar för att mäta omfattningen av inköp, åtgärder för att stödja forskning och kvalitetssäkring samt åtgärder till skydd för intressena inom sektorn.

21 Conseil d'État har dessutom understrukit dels att avtalstillägget inte medger finansiering av interventionsåtgärder på kalkonmarknaden, dels att det genom de kommunikationsåtgärder som anges i det inte görs någon åtskillnad beroende på produkternas ursprung. Det framgår inte heller av någon handling i det nationella målet att en del av de avgifter som tagits ut under år 2009 uteslutande skulle ha varit avsedd för åtgärder för marknadsföring av ”fransk kalkon”, vare sig i Frankrike eller utomlands.

22 Mot denna bakgrund beslutade Conseil d'État att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artikel 107 [FEUF], mot bakgrund av domen [i det ovannämnda målet] Pearle m.fl., tolkas på så sätt att en nationell myndighets beslut ska anses ha inslag av statligt stöd, när beslutet innebär att ett avtal – såsom det avtal som ingåtts inom ramen för [CIDEF], genom vilket det har införts en avgift inom ramen för en branschorganisation som godkänts av den nationella myndigheten och genom vilket denna avgift således gjorts obligatorisk, för att göra det möjligt att genomföra åtgärder för kommunikation, marknadsföring, externa kontakter, kvalitetssäkring, forskning, skydd för intressena inom sektorn samt utförande av konsumentundersökningar – utvidgas till att omfatta samtliga yrkesutövare inom en viss produktionsgren, med hänsyn till de aktuella åtgärdernas karaktär, finansieringsformer och villkoren för deras genomförande?”

Prövning av tolkningsfrågan

23 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida en nationell myndighets beslut ska anses ha inslag av statligt stöd, när beslutet innebär att ett branschavtal – genom vilket det har införts en obligatorisk avgift, för att göra det möjligt att genomföra åtgärder för kommunikation, marknadsföring, externa kontakter, kvalitetssäkring, forskning och skydd för intressena inom sektorn – utvidgas till att omfatta samtliga yrkesutövare i en viss produktionsgren inom jordbruket.

24 Domstolen erinrar inledningsvis om att det i artikel 107.1 FEUF anges att stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

25 En sådan oförenlighet förutsätter, enligt artikel 107.1 FEUF, att det görs en prövning av fyra villkor. För det första ska det röra sig om en statlig åtgärd eller en åtgärd som vidtas med hjälp av statliga medel. För det andra ska denna åtgärd kunna påverka handeln mellan medlemsstaterna. För det tredje ska mottagaren av stödet gynnas. För det fjärde ska åtgärden snedvrida eller hota att snedvrida konkurrensen (domen i det ovannämnda målet Pearle m.fl., punkt 33 och där angiven rättspraxis).

26 Vad beträffar det första av dessa villkor framgår det av domstolens fasta praxis att enbart fördelar som ges direkt eller indirekt med hjälp av statliga medel ska anses som stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF. Distinktionen i denna bestämmelse mellan ”stöd som ges av en medlemsstat” och stöd som ges ”med hjälp av statliga medel” betyder nämligen inte att alla fördelar som en stat ger utgör stöd, oavsett om de finansieras med hjälp av statliga medel eller inte, utan innebär enbart att detta begrepp ska omfatta de fördelar som ges direkt av en medlemsstat och de som ges genom ett offentligt eller privat organ som har utsetts eller inrättats av denna stat (dom av den 13 mars 2001 i mål C-379/98, PreussenElektra, REG 2001, s. I-2099, punkt 58 och där angiven rättspraxis). Förbudet i artikel 107.1 FEUF kan i princip således även omfatta stöd som ges av offentliga eller privata organ som har inrättats eller utsetts av staten för att administrera stödet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Pearle m.fl., punkt 34 och där angiven rättspraxis).

27 För att förmåner ska anses vara stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF, krävs emellertid för det första att förmånerna ges direkt eller indirekt med statliga medel och för det andra att de kan tillskrivas staten (domen i det ovannämnda målet Pearle m.fl., punkt 35 och där angiven rättspraxis).

28 Såsom generaladvokaten har erinrat om i punkt 37 i sitt förslag till avgörande, är finansiering genom statliga medel ett rekvisit för att det ska anses vara fråga om ”statligt stöd”.

29 I detta hänseende har domstolen tidigare konstaterat, i punkterna 59 och 61 i domen i det ovannämnda målet PreussenElektra, att en statlig reglering som, genom att det föreskrivs en skyldighet att köpa vissa produkter till minimipriser, ger vissa företag fördelar och innebär nackdelar för andra företag, inte medför någon direkt eller indirekt överföring av statliga medel till de företag som producerar dessa produkter och att en sådan skyldighet inte kan medföra att regleringen får karaktär av statligt stöd.

30 Domstolen kom fram till samma slutsats i punkt 36 i domen i det ovannämnda målet Pearle m.fl., vid en prövning av de avgifter som ett offentligt organ tog ut av sina medlemmar för att finansiera en reklamkampanj. Domstolen konstaterade bland annat att, eftersom de kostnader som det offentliga organet hade haft för nämnda kampanj helt hade kompenserats av avgifter som tagits ut av de gynnade företagen, syftet med dess medverkan inte var att skapa en fördel som skulle utgöra en ytterligare kostnad för staten eller för nämnda organ.

31 Domstolen konstaterade dessutom, i punkt 37 i sistnämnda dom, att det var ett privat optikerförbund som hade tagit initiativet till att organisera och genomföra den reklamkampanj som var aktuell i målet vid den nationella domstolen och inte det offentliga organ som endast fungerade som ett verktyg för uppbörd och fördelning av de insamlade medlen, i syfte att fullgöra ett rent affärsmässigt mål som i förväg uppställts av aktörer inom den aktuella yrkesgruppen och inte ett som myndigheterna hade uppställt.

32 Vad beträffar de avgifter som är aktuella i förevarande mål, framgår det av de handlingar som har getts in till domstolen att de härrör från privata näringsidkare, oavsett om de är medlemmar i den inblandade branschorganisationen eller inte, som driver en ekonomisk verksamhet på de relevanta marknaderna. Detta innebär inte någon direkt eller indirekt överföring av statliga medel, eftersom de medel som uppkommer genom betalningen av dessa avgifter inte ens går via statens budget eller genom något statligt organ och eftersom staten inte avstår från medel av något slag, såsom skatter, avgifter eller andra pålagor, som enligt den nationella lagstiftningen borde ha betalats in till den statliga budgeten. Avgifterna behåller hela tiden sin privata karaktär och om betalning inte sker måste branschorganisationen, för att kunna ta ut avgifterna, följa det normala civil- eller handelsrättsliga förfarandet, då den inte har något statligt privilegium.

33 Det råder inget tvivel om att branschorganisationerna är privaträttsliga sammanslutningar som inte hör till den statliga förvaltningen.

34 Det framgår emellertid även av domstolens praxis att det inte alltid är nödvändigt att fastställa att en överföring av statliga medel har ägt rum för att en fördel som har getts till ett eller flera företag ska anses vara statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF (se dom av den 16 maj 2002 i mål C-482/99, Frankrike mot kommissionen, s. I-4397, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

35 Domstolen har således slagit fast att artikel 107.1 FEUF omfattar alla ekonomiska medel som myndigheterna faktiskt kan använda för att stödja företag och att det inte är relevant om dessa medel permanent ingår bland statens tillgångar eller inte. Följaktligen är det så att även om de belopp som motsvarar den aktuella åtgärden inte permanent innehas av staten, är det förhållandet att de fortlöpande kontrolleras av staten och således kan disponeras av de behöriga nationella myndigheterna tillräckligt för att de ska kunna anses utgöra statliga medel (se domen i det ovannämnda målet Frankrike mot kommissionen, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

36 De kriterier som fastställdes av domstolen i punkt 37 i domen i det ovannämnda målet Frankrike mot kommissionen är emellertid inte uppfyllda i förevarande mål. Det är uppenbart att de nationella myndigheterna inte faktiskt kan använda de medel som härrör från de avgifter som är aktuella i förevarande mål för att stödja vissa företag. Det är den berörda branschorganisationen som bestämmer hur dessa medel ska användas, vilket uteslutande sker enligt de mål som organisationen själv har fastställt. Medlen kontrolleras inte heller fortlöpande av staten och de kan inte disponeras av de statliga myndigheterna.

37 De konstateranden som har gjorts i föregående punkt påverkas inte av det eventuella inflytande som medlemsstaten kan utöva på branschorganisationens funktion genom beslutet att utvidga ett branschavtal till att omfatta samtliga yrkesutövare i en produktionskedja.

38 Det följer nämligen av de handlingar som har getts in till domstolen att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet inte ger den behöriga myndigheten rätt att leda eller påverka medlens förvaltning. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 71 i sitt förslag till avgörande framgår det dessutom av de behöriga nationella domstolarnas praxis att det, enligt jordbrukslagens bestämmelser om utvidgning av ett avtal om införande av avgifter inom ramen för en branschorganisation, inte är tillåtet för myndigheterna att underkasta frivilliga obligatoriska avgifter någon annan kontroll än avseende giltighet och överensstämmelse med lagen.

39 Såvitt avser nämnda kontroll noterar domstolen att det enligt artikel L. 632-3 i jordbrukslagen inte är tillåtet att låta utvidgningen av ett avtal vara beroende av att konkreta politiska mål, som fastställts och definierats av myndigheterna, uppfylls. I artikeln finns nämligen en icke uttömmande uppräkning av mycket allmänna och olikartade mål som ett branschavtal ska främja för att kunna utvidgas av den behöriga förvaltningsmyndigheten. Denna slutsats påverkas inte av skyldigheten enligt artikel L. 632-8-I i denna lag att senare underrätta dessa myndigheter om hur de frivilliga obligatoriska avgifterna har använts.

40 Det finns inte heller någon uppgift i de handlingar som har getts in till domstolen som talar för att det inte är branschorganisationen själv utan myndigheterna som skulle ha tagit initiativ till uttaget av de frivilliga obligatoriska avgifterna. Det ska understrykas att, såsom generaladvokaten angett i punkt 90 i sitt förslag till avgörande, myndigheterna endast agerar som ett ”verktyg” för att göra de avgifter som branschorganisationerna infört för ändamål som de själva fastställt obligatoriska.

41 Således kan varken statens befogenhet att godkänna en branschorganisation enligt artikel L. 632-1 i jordbrukslagen eller dess befogenhet att utvidga ett branschavtal till att omfatta samtliga yrkesutövare i en produktionsgren enligt artikel L. 632-3 och L. 632-4 i denna lag anses medföra att de åtgärder som vidtas av branschorganisationen ska tillskrivas staten.

42 Slutligen har kommissionen hävdat att branschorganisationernas åtgärder delvis finansieras av allmänna medel och att, med hänsyn till att separat bokföring inte förekommer i förhållande till offentliga och privata medel, branschorganisationernas samtliga medel utgör ”statliga medel”.

43 Domstolen erinrar härvid om att tolkningsfrågan endast avser avgifter som betalas inom ramen för en branschorganisation och inte andra medel som kan härröra från den statliga budgeten.

44 Det är dessutom så, vilket generaladvokaten har understrukit i punkt 57 i sitt förslag till avgörande, att de privata medel som branschorganisationerna använder inte blir ”offentliga medel” enbart på grund av att de används tillsammans med medel som kan härröra från den statliga budgeten.

45 Mot bakgrund av det anförda ska den fråga som har ställts besvaras enligt följande. Artikel 107.1 FEUF ska tolkas på så sätt att en nationell myndighets beslut, som innebär att ett avtal – såsom det branschavtal som är aktuellt i det nationella målet, genom vilket det har införts en avgift inom ramen för en branschorganisation som godkänts av den nationella myndigheten och genom vilket denna avgift

således gjorts obligatorisk, för att göra det möjligt att genomföra åtgärder för kommunikation, marknadsföring, externa kontakter, kvalitetssäkring, forskning och skydd för intressena inom sektorn – utvidgas till att omfatta samtliga yrkesutövare i en viss produktionsgren inom jordbruket, inte ska anses ha inslag av statligt stöd.

Rättegångskostnader

46 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 107.1 FEUF ska tolkas på så sätt att en nationell myndighets beslut, som innebär att ett avtal – såsom det branschavtal som är aktuellt i det nationella målet, genom vilket det har införts en avgift inom ramen för en branschorganisation som godkänts av den nationella myndigheten och genom vilket denna avgift således gjorts obligatorisk, för att göra det möjligt att genomföra åtgärder för kommunikation, marknadsföring, externa kontakter, kvalitetssäkring, forskning och skydd för intressena inom sektorn – utvidgas till att omfatta samtliga yrkesutövare i en viss produktionsgren inom jordbruket, inte ska anses ha inslag av statligt stöd.

Underskrifter